

Svenska reformgruppen

pääministeri Juha Sipilä
valtionvarainministeri Petteri Orpo
ulkoasiainministeri Timo Soini
perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula

Tiedoksi:
projektipäällikkö Tuomas Pöysti

Hyvät ministerit,

Svenska reformgruppen (ruotsinkielinen uudistusryhmä) on Svenska Finlands folktingetin ja Suomen Kuntaliiton asettama viiteryhmä. Ryhmä koostuu eduskunnan, sairaanhoitopiirien, kuntien, ministeriöiden ja poliittisten puolueiden edustajista. Ryhmän tehtävänä on seurata kielellisten oikeuksien toteutumista sosiaali- ja terveydenhuollon ja aluehallinnon uudistuksen yhteydessä.

Svenska reformgruppen haluaa kiinnittää huomiota kielellisiä perusoikeuksia koskeviin puutteisiin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen sekä päivystyksen ja erikoissairaanhoidon rakenneuudistuksen valmistelun yhteydessä. Olemme tutustuneet hallituksen esitykseen terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta sekä luonnokseen valtioneuvoston asetukseksi kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä.

Luonnoksessa esitetään 12 sairaalan muodostamaa ympärivuorokautista laajaa päivystysjärjestelmää. Koska Seinäjoen keskussairaala esitetään ainoaksi vanhan Vaasan läänin alueella toimivaksi sairaalaksi, jossa ylläpidetään ympärivuorokautista laajan päivystyksen yksikköä, noin 96 000 Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla asuvaa ruotsinkielistä henkilöä jää ilman ensihoitoa omalla kielellään. Käytännössä välimatka Vaasasta lähimpään kaksikieliseen sairaalaan, Turun yliopistolliseen keskussairaalaan, on noin 330 km. Kokkolasta matkaa kertyy 450 km.

Esitys merkitsee suuria haasteita julkiselle vallalle taata Pohjanmaan ruotsinkielisen väestön oikeus hoitoon omalla kielellään. Svenska reformgruppen on tämän vuoksi kääntynyt professori Olli Mäenpään puoleen ja pyytänyt häneltä lausuntoa sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen sekä päivystyksen ja erikoissairaanhoidon rakenteiden uudistuksen vaikutuksista kielellisiin perusoikeuksiin.

Perustuslain 17 §:n mukaan jokaisella on oikeus käyttää viranomaisessa asiassaan omaa kieltään. Oikeus koskee myös palveluihin liittyviä yhteyksiä viranomaisiin. Kielelliset perusoikeudet edellyttävät kansalliskielten sekä muodollista että tosiasiallista tasavertaista kohtelua ja että kielellisten oikeuksien toteuttaminen on toimivaa (Mäenpää, s. 2).

Mäenpään lausunnon mukaan erikoissairaanhoidon hallinnollinen keskittäminen suurempiin yksiköihin merkitsee sairaanhoidon hallinnon uudelleenjärjestämistä. Kysymys on siten perustuslain 122 §:n 1 mom. tarkoitetusta hallinnon järjestämisestä,

mikä edellyttää pyrkimystä yhteensopiviin aluejaotuksiin siten, että suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään turvataan samanlaisten perusteiden mukaisesti.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään selvästi ilmaissut, että tilanteessa, jossa hallinnollisesti toimiva aluejako on mahdollista määritellä useilla vaihtoehtoisilla tavoilla, kielellisten perusoikeuksien turvaamisvelvollisuus edellyttää, että valitaan se vaihtoehto, joka parhaiten toteuttaa kielelliset perusoikeudet. Mäenpään lausunnon mukaan tämä merkitsee, että hallinnollisille tarkoituksenmukaisuusnäkökohdille ja taloudellisille näkökohdille ei lainvalmistelussa ole mahdollista antaa perusoikeuksiin rinnastuvaa tai ne ohittavaa painoarvoa (Mäenpää, s. 7-8).

Mäenpää toteaa edelleen lausunnossaan, että kuten perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä käy ilmi, hallinnolliseen aluejaotukseen vaikuttavien muutosten seuraukset kielellisiin perusoikeuksiin on arvioitava jo ennen muutosten tekemistä. Hän korostaa myös, että on selvää ja hyvän lainvalmistelun mukaista, että kielellisten vaikutusten arviointi tehdään ennen kuin hallitus antaa esityksensä eduskunnalle.

Mäenpää toteaa, että hallituksen esitysluonnos ei sisällä kielellisten vaikutusten arviointia. Sitä ei ole tehty keskussairaaloiden konkreettisen arvioinnin yhteydessä eikä päivystyksen toimipisteverkon kriteerien laatimisen yhteydessä. Kielellisten vaikutusten puutteellisuus korostuu erityisesti Vaasan ja Seinäjoen keskussairaaloiden arvioissa sekä laajan päivystyksen uudistuksessa. Kielellisen vaikutusarvioinnin puute tai tässä tapauksessa yksipuolinen arviointi voi Mäenpään mukaan johtaa puutteelliseen lainvalmisteluun, joka on ristiriidassa kielellisten perusoikeuksien ja perustuslakivaliokunnan linjausten kanssa (Mäenpää, s. 4 ja 8-9).

Viitaten edellä esitettyyn sekä professori Olli Mäenpään lausuntoon esitämme, että esityksen tosiasialliset vaikutukset kielellisiin perusoikeuksiin ja ruotsinkielisen väestön oikeuksiin saada hoitoa omalla kielellään arvioidaan välittömästi. On ilmeistä, että kielellisten perusoikeuksien toteutuminen huononee huomattavasti ehdotetun päivystysrakenteen myötä. Tämän vuoksi mielestämme ehdotusta on tarkistettava siten, että Pohjanmaan väestön kielelliset oikeudet voidaan taata. Tämä edellyttää, että Vaasan keskussairaala on yksi niistä sairaaloista, jotka vastaavat laajasta ympärivuorokautisesta päivystyksestä.

Ystävällisesti,

Svenska reformgruppen

Ulla-Maj Wideroos
puheenjohtaja

Kristina Wikberg
johtaja, ruotsinkieliset
ja kansainväliset asiat
Suomen Kuntaliitto

Markus Österlund
pääsihteeri
Svenska Finlands folkting